

gevonden heb. Ook in het denkbeeld van een overgangshuis, of kolonies voor oud-patiënten vindt men maar zeer weinig plaats voor vrouwelijken arbeid. Zijn toch al deze plannen in hoofdzaak gemaakt in Engeland en Amerika voor de behandeling van mannen, in het bijzonder gewezen militairen, soldaten en matrozen, uit den laatsten oorlog. Ten slotte wil ik hier nog aan toevoegen, dat arbeids-psychische therapie des te meer op den voorgrond treedt in beteekenis, naarmate de inrichting verder van de bewoonde wereld ligt. Dit heeft men allergevoeligst in de militaire sanatoria in Amerika en Canada ondervonden, waar de goede geest — na de verschrikkingen van het front — en overgeplaatst als de patiënten waren in eenzaam gelegen sanatoria, met gedwongen rust, eerst terugkeerde na de invoering der arbeids-psychische-therapie, evenzeer als sigaretten en tabak een onmisbaar bestanddeel der behandeling uitmaakten.

In een inrichting, met een ligging als Hoog-Laren bijv., die bijna in het gewone dorpsleven staat, waar gelegenheid is tot aanraking met het gewone dagelijksche gedoe van de buitenwereld, waar ruimschoots gelegenheid bestaat voor bezoek, aangezien de reiskosten gering zijn, speelt de arbeids-psychische-therapie een veel minder belangrijke rol. Moge deze kleine aanvulling van het artikel van PUTTO mijn standpunt duidelijker gemaakt hebben.

Als aanvulling van de opmerking op bldz. 2621 (vos houdt in Hellendoorn geregeld lezingen met lichtbeelden voor de verpleegden) zou ik gaarne vermeld zien, dat ook op Hoog-Laren dergelijke lezingen geregeld gegeven worden, nu en dan met lichtbeelden.

Laren. 11 Mei 1921.

P. J. L. DE BLOEME.

BESPREKINGEN.

Over Desinfectie en Desinfectiemiddelen, door Dr. H. G. RINGELING, Directeur van den Gemeentelijken Gezondheidsdienst te Amsterdam.

Uitgegeven door het *Tijdschrift voor Ziekenverpleging*, bij J. H. DE BUSSY te Amsterdam, 42 bldz. Prijs / 1.20.

Een uitstekende gedachte van het *Tijdschrift voor Ziekenverpleging* om dit boekje uit te geven. Laat men echter niet meenen, dat het slechts nut kan bewijzen om verplegenden op de hoogte te stellen der ontsmetting en haar techniek. Misschien is dit wel de bescheiden bedoeling van den schrijver en daarom wijs ik er hier met nadruk op, dat niet alleen voor iederen geneeskundige maar ook voor hem, die op dit gebied beter thuis is, het lezen van dit werkje een nuttige bezigheid is.

Na een geschiedkundige inleiding, worden de verschillende methoden van ruimte- en goederenontsmetting besproken door den in dezen uiterst bevoegden en ervaren directeur van den Amsterdamschen Gezondheidsdienst, aan wien wij den uitstekenden en intelligent geleiden ontsmettingsdienst van Amsterdam te danken hebben.

Het kan ook in de geneeskundige wereld, waar nog met de begrippen omtrent de techniek en het nut der ontsmetting niet alles in het reine is, veel nut stichten, temeer daar de schrijver behoort tot diegenen, die van het ontsmetten van levenlooze voorwerpen niet alle heil verwachten en door dagelijksche ervaring weten, dat op het gebied van ontsmetten het groote publiek lang-

zamerhand meer moet worden geremd dan aangespoord. En de geneeskundigen hebben de taak het publiek in dezen te leiden en ernstig te waken tegen nutteloos ontsmetten van levenlooze voorwerpen.

H. ALDERSHOFF.

HELEN R. IJ. REID, *A social study along Health Lines of the first thousand children examined in the Health Clinic of the Canadian Patriotic Fund 1920.*

In dit geschrift van 40 bladzijden geeft de schrijfster — maatschappelijk werkster, geen geneeskundige — verslag van preventief geneeskundig werk in Montreal onder volks-kinderen. Men had hier te doen met een onmiddellijk uitvloeisel van den oorlog, in zoover er alleen aan kinderen of familieleden van soldaten aandacht werd besteed. Maar de schrijfster wijst op een tweede doel: het aantoonen van het groote nut van dit soort werk in het algemeen.

De ouders werden bewogen om vrijwillig met hun kinderen op de „gezondheidspolikliniek” te komen. Hier geschiedde een nauwkeurig geneeskundig onderzoek, waarvan de gegevens op een uitvoerig met allerlei rubrieken bedrukte lijst werden ingevuld. Slechts weinig onmiddellijke hulp werd verleend. In geval van meer ingrijpende behandeling werden de kinderen naar poliklinieken verwezen en overigens raad gegeven. Na het onderzoek werd bovendien een huisbezoek door een verpleegster gebracht, aan wie de moeilijke taak was opgedragen om de medewerking tehuis te verkrijgen bij het vestigen van „health habits”.

Ofschoon het onderzoek plaats had in een afzonderlijke polikliniek, had al dit werk toch groote overeenstemming met dat van onze schoolartsen, die overigens ook ten onzent meer en meer beseffen, dat een volledig onderzoek beter op eigen geneeskundig terrein geschiedt. Omgekeerd werd in Montreal het gemis van een vast verband met de school betreurd.

De gevonden afwijkingen dekken zich dan ook met de bevindingen, door schoolartsen overal verkregen. Het meest komen aandoeningen van de naso-pharynx en de ooren voor; dan slechte houdingen; voorts de bekende parasietische aandoeningen en maar zeldzaam belangrijke afwijkingen van inwendige organen. Achterlijkheid in 1 pCt. der gevallen. Dan de moeilijke groep „malnutrition” in 30 pCt. Als maat wordt gekozen de vrij willekeurig door den Amerikaan DAVID MITCHELL aangegevene: gewicht 7 pCt. kleiner dan overeen hoort te komen met de lengte.

De toon van dit verslag is opgewekt en vol overtuiging. Het onmiddellijk practisch gevolg bestond vooral in de specialistisch geneeskundige behandeling (254 tonsillo- en adenotomieën, 458 gevallen onder behandeling blijvend in andere poliklinieken). De opvoedende werking in de gezinnen is, zoo wordt toegegeven, moeilijk te meten; groote waarde gehecht aan het bestrijden van drinken van thee en koffie en het te laat te rust gaan. Een